

В. Ю. Середюк**АНАЛІЗ УКРАЇНСЬКОЇ АНІМАЦІЇ В РАКУРСІ АУДІОВІЗУАЛЬНОЇ
ЄДНОСТІ НА ПРИКЛАДІ СТРІЧКИ «ЯК КОЗАКИ КУЛІШ ВАРИЛИ»**

Метою статті є опис і систематизація звукової складової першого епізоду серії «Як козаки...» – «Як козаки куліш варили». Методологія роботи. Для дослідження способів реалізації творчих задумів авторів анімаційної стрічки «Як козаки куліш варили» було застосовано ряд наукових методів. Враховуючи те, що раніше не проводилось подібних аналізів музичної складової в українській анімації, основою дослідження став емпіричний метод, що полягав у слуховому аналізі звукової частини стрічки. Мультидисциплінарна природа жанру анімації потребує застосування комплексного методу, що уможливив цілісність аналізу усіх медіа, що є складовими об'єкту дослідження. Історичний метод дозволив простежити тяглість художніх прийомів від ідей, що їх впровадив в анімацію Волт Дісней. Відповідно, ствердити зв'язок відкриттів Діснея з рішеннями творців анімаційної стрічки «Як козаки куліш варили» дозволив порівняльний метод. Окрім того, в процесі роботи над дослідженням були використані загальнонаукові методи. Наукова новизна. Вперше було запропоновано спосіб аналізу звукової складової в українській анімації. Крім того, вперше проведено такий аналіз, на прикладі анімаційної стрічки «Як козаки куліш варили» режисера Володимира Дахна, композитором якої був Мирослав Скорик. Висновки. Сформовано та апробовано спосіб аналізу аудіовізуальної єдності в українській анімації. Розкрито раніше не досліджувану сферу діяльності українських композиторів – їхню роботу над створенням саундтреків до анімаційних фільмів. Проведено детальний розбір композиторських рішень та прийомів Мирослава Скорика у стрічці «Як козаки куліш варили». Виявлено ряд тенденцій, що сформували популярність серії «Як козаки...».

Ключові слова: українська анімація, аудіовізуальна єдність, студія «Київнаукфільм», «Як козаки куліш варили», Мирослав Скорик, Володимир Дахно.

DOI 10.34079/2518-1343-2025-15-29-105-113

Актуальність теми дослідження. Спадок творчого об'єднання художньої анімації студії «Київнаукфільм», діяльність якого тривала з 1959 по 1991 роки⁴, складає понад триста анімаційних стрічок. Попри популярність цих робіт серед кількох поколінь українців, їхня значна частина обділена увагою науковців. Щобільше, звукова складова цих анімаційних стрічок є досі не дослідженою.

У цій статті пропонується зосередитися на першому епізоді серії мультфільмів «Як козаки...» режисера Володимира Дахна – «Як козаки куліш варили» (1967) (Uacartoons, 2012). Цей цикл анімаційних стрічок є одним з найбільш репрезентативних та популярних прикладів роботи студії. Доказом цього може слугувати те, що інтерес до «Козаків» не вщухає досі та, зокрема, підсилюється залученням цих образів до різних культурних контекстів. Це проковує розглядати серію стрічок про козаків як

⁴ У 1991 було переформатовано в Державну українську анімаційну кіностудію «Укранімафільм». У 2019 її було реорганізовано шляхом приєднання до складу Довженко-Центру.

частину широкого культурологічного спектру та узгоджується з ключовою метою цієї науки: «здійснити аналіз цілісних синхронних “зрізів” культури; виявити системи взаємозалежностей між різними її елементами (від повсякденних і масовидних до неповторних і унікальних), типологічні вузли, які стягують континуальний простір культури у відносно замкнені утворення культурно-історичних епох (античність, середньовіччя, бароко тощо)» (Гуменюк та Тишко, 2018). Щоправда, культурно-історична епоха, до якої належить серія «Як козаки...» позначається дифузією: з одного боку – це беззаперечно продукт українського радянського кінематографа, з іншого – образи головних героїв продовжують своє існування в нових культурно-історичних контекстах. Так, після початку повномасштабного вторгнення Росії в Україну, архетипи анімаційних козаків виявились настільки універсальними, що суспільство раз-по-раз віднаходить подібність цих персонажів із різними сучасними українськими діячами, зокрема, створюючи меми з візуальною подібністю до козаків Дениса Шмигала, Володимира Зеленського та Руслана Стефанчука під час підписання заяви на членство України в Євросоюзі 28 лютого 2022 року; схожістю боксерського поєдинку Олександра Усика та Тайсона Ф'юрі до двобою з епізоду «Як козаки олімпійцями стали»; незліченною кількістю порівнянь матчів української збірної з футболу до епізоду «Як козаки у футбол грали». До продукування цих мемів долучився навіть один з творців оригінальних образів козаків Едуард Кирич, який навесні 2022 року на прохання дітей малював ілюстрації з осучасненими подвигами персонажів Тура, Грая та Ока (Дивіться, митець! Look, that is the artist!, 2023).

Тож, така популярність образів козаків, ключове місце цієї серії в доробку студії та необхідність заповнення лакуни щодо досліджень музики у ній формують **актуальність** статті.

Пілотний епізод серії «Як козаки куліш варили», обраний нами для аналізу, став одночасно і першим досвідом роботи авторів з цією темою, через що значною мірою був експериментальним. У ньому вперше використано ті прийоми, які в наступних епізодах стали регулярними. До того ж, дослідження дозволить детальніше простежити важливий етап творчості українського композитора Мирослава Скорика, адже для нього це був перший досвід створення музики до анімаційного фільму, хоча він вже мав на той момент значний успіх у написанні саундтреку до фільму «Тіні забутих предків» (1965, реж. Сергій Параджанов).

Аналіз досліджень і публікацій. Чи не єдиним вітчизняним дослідженням музики в анімації є магістерська робота Наталії Сасюк «Музична складова у голлівудській анімації першої половини ХХ століття» (Сасюк, 2019). Дещо більше, утім, досі недостатньо праць присвячено проектам студії «Київнаукфільм». Зокрема, це книги «Мальоване кіно України» та «Мистецтво мультиплікації» Бориса Крижанівського (Крижанівський, 1968; Крижанівський, 1981), «Мистецтво мультиплікації» Олени Шупик (Шупик, 1983), «Українська анімація» Лариси Брюховецької та Анастасії Канівець (Брюховецька та Канівець, 2018). Попри те, що книги, видані до здобуття Україною Незалежності, були своєчасними та актуальними, в них значною мірою наявне радянське ідеологічне забарвлення. Це стимулює критичний підхід щодо таких джерел, необхідності додаткової перевірки аналізованих у них стрічок та актуалізації відносно сучасності.

Метою статті є опис і систематизація звукової складової першого епізоду серії «Як козаки...» – «Як козаки куліш варили».

Виклад основного матеріалу. У статті здійснюється аналіз музичної складової в циклі «Як козаки...», що є першим подібним дослідженням в українському науковому дискурсі. Однак, існує ряд праць українських і зарубіжних авторів, присвячених темам, близьким до нашої. До прикладу, роботи, присвячені діяльності студії Walt Disney

Animation Studios (Finch, 1988). Відомо, що ця студія мала значний вплив інновації у сфері анімації та поєднання звуку і зображення, зокрема, тож увага до неї є небезпідставною. Зрештою, однією з вагомих робіт щодо аудіовізуальної єдності в медіа, особливо в кіно, є книга французького теоретика Мішеля Шіона (Michel Chion) *Audio-vision: sound on screen* (Chion, 1994). Ключовим в цій праці є міркування про те, що звук та зображення в аудіовізуальних мистецтвах є нерозривними. Ці роботи стали орієнтиром для нашого подальшого дослідження.

У цій статті пропонується емпіричний підхід до аналізу, в якому зробимо оцінку візуального, аудіального факторів та їхньої взаємодії. Таким чином, можемо, зокрема, окреслити актуальні на сьогодні тематичні контексти, що можуть стрічатися у цих анімаційних стрічках. Слід окремо зазначити, що в дослідженні керуємося здебільшого слуховим аналізом, адже на сьогодні музичних партитур до цього епізоду не було знайдено.

Зауважимо, що робота з аналізом звуку в анімації потребує специфічної термінології, яка б дозволила диференціювати особливі засоби та прийоми, використані режисером і композитором. Як відомо, усе звукове наповнення фільмів та анімації можна поділити на чотири категорії: музика, шуми, мовлення і тиша. Просторово ж, музику в кіно та анімації ділять на *diegetic* (звучить у кадрі) та *non-diegetic* (звучить поза кадром). На відміну від кінематографа, анімація вирізняється штучністю візуального й аудіального просторів, тож терміни, які застосовуємо до кінематографа набувають дещо інших значень. Оскільки абстрактний простір анімації не має свого природного звучання, творцям мультфільмів доводиться підбирати специфічні звуки для предметів та персонажів на екрані й простору, що їх оточує. Тож, фактично, звукове наповнення анімації завжди є *non-diegetic*, проте глядач мусить повірити в те, що саме це є справжнім звучанням такого простору, тобто *diegetic*.

Також особливістю анімації є синхронне озвучення рухів персонажів. Для позначення цього прийому існує термін «міккімаусинг» (*mickeymousing*), що вперше був використаний в анімаційній стрічці «Пароплавчик Віллі» (*Steamboat Willie*) 1927 року (автор Волт Дісней), головним персонажем якої є Міккі Маус (Finch, 1988, с. 28). У ній рухи та дії героїв на екрані були синхронно озвучені музичними інструментами та шумами. Таким чином, взаємодія звуку та зображення в анімації набула своєї особливої природи та задала тенденцію, актуальну донині. Тож, зазначений термінологічний апарат узгоджується зі способом аналізу епізоду «Як козаки куліш варили» та цілої серії «Як козаки...». Над дев'ятьма основними епізодами, що виходили протягом двадцяти восьми років (з 1967 по 1995), працювали почергово чотири композитори (М. Скорик, Б. Буєвський, І. Поклад та В. Губа), утім, в усіх епізодах можна прослідкувати подібності підходу до формування звукової доріжки. Найпомітнішою такою особливістю є використання безперервного музичного супроводу, що звучить паралельно подіям на екрані. Тобто кожен епізод ділиться на сцени, а більша частина сцен зі свого боку озвучується суцільними музичними фрагментами. Це задає або підкреслює динаміку подій, рух, настрій, характер персонажів. Таким чином впроваджується і система лейтмотивів. Крім того, присутні елементи, які в різних епізодах застосовуються більшою або меншою мірою, зокрема, згаданий вище міккімаусинг. Відповідно, усі згадані вище деталі безпосередньо впливають і на спосіб аналізу і епізоду «Як козаки куліш варили» зокрема, і цілої серії «Як козаки...». Зауважимо, що М. Скорик був першим із чотирьох композиторів, хто долучився до написання музики до «Козаків» і працював лише над одним епізодом (Островський, 2020).

Для детального аналізу зосередимо увагу на кожному звуковому або музичному елементі епізоду. З метою послідовного та структурованого розбору усіх складових

звертатимемо увагу на чотири пункти: таймкоди певної дії, візуальне, аудіальне та спосіб використання звуків та музики (diegetic music, non-diegetic music, мікімаусинг (музичні інструменти або шуми).

[00:00-00:08] *Візуальне*. Назва фільму російською та панорама середовища головних героїв. *Аудіальне*. Звук фа-дієз, що налаштовує на основну тональність мультфільму – фа-дієз мажор – до якої протягом епізоду відбувається постійне повернення. *Спосіб використання* – Non-diegetic.

[00:08-00:10] *Візуальне*. Прийом close-up – зближення плану співпадає з низхідним ходом у музиці. Бачимо двох головних героїв (Тур та Грай) та трьох коней. *Аудіальне*. Функційна послідовність I-VI-V, різні інструменти дублюються в октаву. Повнота звучання досягається різноманіттям тембрів, попри відсутність додаткових акордових звуків. Флейта, що з'являється на октавних ходах під час close-up, грає трель, а з початком руху героїв стає функційною (відтворює рух диму від багаття, яке роздуває Грай). *Спосіб використання* – Non-diegetic.

[00:11-00:46] *Візуальне*. Грай розводить багаття, Око несе казан на куліш. *Аудіальне*. Музика, яку ідентифікуємо як твіст або фанк, один з проявів радянського джазу. В певні моменти елементи цієї музики виконують визначені функції звукозображальності: флейта – дим, труби marcato – моменти кресання вогню. Рухлива пульсація додає динаміки картинці та визначає грайливий характер персонажів. Вперше звучить головна тема мультфільму та лейтмотив козаків. Це єдиний вокальний елемент, усі інші – інструментальні. *Спосіб використання* – мікімаусинг (музичні інструменти) та Diegetic.

[00:50-00:54] *Візуальне*. Грай з горнятка наливає повен казан води. *Аудіальне*. Хаотичне звучання пасажів фортепіано з рухом вниз, що ілюструє потік води в казан. Припиняється раптово та акцентовано. *Спосіб використання* – мікімаусинг (музичні інструменти).

[00:56-00:57] *Візуальне*. Грай виливає залишок води з горнятка на землю. *Аудіальне*. Хлюпання води. Порівняння хаотичного фортепіано на потоці води та буквально її хлюпання на останніх краплях загострює комічний ефект. *Спосіб використання* – мікімаусинг (шуми).

[00:59-01:06] *Візуальне*. Око стріляє в небо. *Аудіальне*. Відтворення звуків пострілів ударами по невизначеній поверхні. *Спосіб використання* – мікімаусинг (шуми).

[01:07-01:15] *Візуальне*. Стрілені Оком качки падають в казан. *Аудіальне*. Падіння качок озвучується ксилофоном глісандно вниз, флейтою «кружлянням» вниз, закінчується ударом в барабан на моменті падіння останньої качки у воду та бризках. *Спосіб використання* – мікімаусинг (музичні інструменти).

[01:16-01:47] *Візуальне*. Козаки дістають люльки та шукають в кишенях тютюн. Це розділено на шість послідовних дій. *Аудіальне*. Мідні духові шість разів поспіль грають звук до-дієз, та розв'язують його, додаючи напруги діям козаків. *Спосіб використання* – мікімаусинг (музичні інструменти).

[01:48-01:55] *Візуальне*. Козаки дивляться довкола, бачимо панораму з їхньої перспективи та дим в далечині. *Аудіальне*. Ілюстративна музика, що підкреслює широкий простір перед козаками. Звучать інструменти високого й низького регістрів в октаву, потім розходяться (нижні – на тон вниз, верхні – мала терція вгору) та сходяться знову в октаву. *Спосіб використання* – Non-diegetic.

[01:56-02:00] *Візуальне*. Око метушиться та забирається на язичницький тотем поблизу, аби ліпше роздивитися джерело диму. *Аудіальне*. Імпровізація фортепіано, активна за характером. *Спосіб використання* – мікімаусинг (музичні інструменти).

[02:01-02:09] *Візуальне*. Око дивиться в далечінь. В хмаринці, притаманній жанру

мальопису, бачимо його припущення: джерелом диму є козак, що курить люльку. *Аудіальне*. Імпровізація фортепіано спинається на унісоні, чуємо попередню октаву тому, але октавою вище. *Спосіб використання* – Non-diegetic.

[02:10-02:14] *Візуальне*. Око радіє ймовірності знайти тютюн, стрибає на коня та мчить вдалечинь. *Аудіальне*. Звук «alarm» у труби та фортепіано, висхідний свист флейти, дріб барабану. *Спосіб використання* – мікімаусинг (музичні інструменти).

[02:19-03:02] *Візуальне*. Взяття Ока в полон татарами, Тур та Грай рвуться в погоню та стріляють з пістолів. *Аудіальне*. Рухлива джазова музика, звуки пострілів. *Спосіб використання* – Non-diegetic та мікімаусинг (шуми).

[03:04-04:09] *Візуальне*. Грай та Тур припливають до берега близькосхідного міста. Тур маскується під «татарина», а Грай ховається в кошику з рибою, який Тур намагається пронести разом з іншими носіями риби. *Аудіальне*. Музика, стилізована під орієнтальну, синкопована, яка задає темп подіям на екрані. Моментами дії героїв співпадають з акцентованими стакатними «ударами» флейти і ксилофона. *Спосіб використання* – Non-diegetic.

[04:10-04:30] *Візуальне*. Озброєний «татарин» йде в супроводі вояків вздовж ринку, вони відбирають продукти у торговців. *Аудіальне*. Марш. Основними інструментами є духові (тромбон і туба) та ударні (барабан і тарілка). Головний крокує в кожну долю, кроки його посіпак припадають в один раз на дві долі, що створює візуальний контрапункт. Також їхні рухи не синхронізовані з музикою, що додає відчуття природності. *Спосіб використання* – Non-diegetic.

[04:29-04:35] *Візуальне*. В момент, коли озброєні вояки хочуть забрати в Тура кошик з великою рибиною, де насправді ховається Грай, Тур вихоплює рибину – музика переривається. Головний «татарин» наказує воякам покарати Тура. *Аудіальне*. Тиша. Певною мірою раптова тиша сприймається як шок та оніміння «збирачів данини» від нахабності Тура. Музика з'являється лише в момент коли Тур починає бити «рекетирів». *Спосіб використання* – (?).

[04:35-04:43] *Візуальне*. Поки Тур дає відсіч нападникам, а головний «татарин» зі страху ховається в посудину, схожу на вазу, один з вояків бере рибину з Граєм та несе в палац. *Аудіальне*. Стрімка та рухлива музика, схожа на твіст. Грають мідні духові та ударні. *Спосіб використання* – Non-diegetic.

[04:43-05:00] *Візуальне*. Різка склейка. Бачимо носіїв, які чітко в музику крокують з їжею на плечах до палацу. Один з них – з кошиком, в якому захований Грай. *Аудіальне*. Після різкої склейки грає джазовий мотив з рівними (мов метроном) ударними та крокуючим басом. Цей бас віддалено нагадує головну тему козаків – виконується в таких самих теситурних межах та з подібними рухами вгору-вниз. *Спосіб використання* – Non-diegetic.

[05:01-05:15] *Візуальне*. Знову різка склейка. Один з вояків прибігає до «найголовнішого татарина» та жестами йому повідомляє про перипетію. Головний розмахує мечем та наказує військовим битися. *Аудіальне*. Кларнет та флейта тремоло додають відчуття тривоги. Ударні (хай-хет і малий барабан) трансформуються в металевий звук, що зображає брязкання зброї та обладунків військових. Останнім ударом хай-хету позначається зачинення брами до палацу. *Спосіб використання* – Non-diegetic, мікімаусинг (музичні інструменти, шуми).

[05:16-05:27] *Візуальне*. До «татар», які б'ються з Туром, приходять підмога, але він їх усіх долає. *Аудіальне*. Знову грає тема, яка звучала під час бійки Тура з «татарами». Починається рівно з того моменту, на якому обірвалася раніше. *Спосіб використання* – Non-diegetic.

[05:27-05:56] *Візуальне*. Грай, що досі ховався в кошику з рибиною, чує журкий спів Ока. Око співає тему козаків, сидячи в ямі з кількома іншими козаками. В цей час

із ями вилітають символи нот різних тривалостей та групувань, що буквально зображає спів Ока. Серед цих нот є прості та складніші за групуванням, їх можна сприймати як такі, що використовуються в джазовій музиці. Грай іде на поміч побратимам та нейтралізує охоронця. *Аудіальне*. Око журко в мінорі наспівує тему козаків на складі «ту-ду-ду», до неї приєднується крокуючий контрабас, подібний до того, який звучав у фрагменті [04:43-05:00], що закріплює нашу думку, що ця контрабасова партія є певною варіацією теми козаків. *Спосіб використання* – Diegetic та Non-diegetic.

[05:57-05:58] *Візуальне*. Козаки радіють появі Грая. *Аудіальне*. Радісні вигуки козаків. *Спосіб використання* – мікімаусинг (шуми).

[05:59-06:10] *Візуальне*. Відбувається нісенітниця/жарт – козаки, стаючи одне одному на плечі, вибираються з ями. При тому в один момент той козак, що стояв на дні ями перебирається на гору, тож уся конструкція левітує. Коли вежа з козаків повністю виринає з ями, Грай прибирає зображення ями і усі козаки падають на землю (саме в цей момент звучить глісандо фортепіано вниз). Грай на radoшах цілує Ока. *Аудіальне*. Фортепіано та тарілка crash. Спершу фортепіано покроково трелями підіймається вгору, потім «глісандуючи» спускається вниз та спиняється імітуючи падіння. В той же час по тарілці звучить дріб. *Спосіб використання* – мікімаусинг (музичні інструменти).

[06:14-06:32] *Візуальне*. 1) Козаки навшпиньки рухаються територією фортеці та нашттовхуються на будівлю порохового складу, який охороняють двоє вояків; 2) Камера різко переводиться назад на козаків; 3) Грай вказує жестами (пальцем) іншим козакам до нападу на охоронців; 4) Козаки юрбою нападають на охоронців та зв'язують їх. *Аудіальне*. 1) Флейта, кларнет та контрабас рухаються вгору чітко в ритм кроків козаків. В момент, коли Грай помічає охоронців, флейта спиняється та лунає на одному звуці, додаються удари малого барабану; 2) Флейта та кларнет коротким форшлагом приходять у сьому ступінь ладу, що додає відчуття напруги; 3) Удари малого барабану; 4) Хаотичний рух фортепіано та флейти, що спиняється ударом барабану. *Спосіб використання* – Non-diegetic та мікімаусинг (музичні інструменти).

[06:32-06:51] *Візуальне*. Грай дивиться на зв'язаних охоронців та оцінює обстановку, бачить на будівлі табличку з написами, схожими на турецьку чи арабську мову, та, перевернувши табличку, виявляє що насправді напис українською «Обережно, пороховий склад». *Аудіальне*. Тиша. *Спосіб використання* – (?).

[06:51-07:01] *Візуальне*. 1) Грай смикає та відриває дверну ручку; 2) Грай плює на двері, після чого вони відчиняються; 3) Козаки забігають в склад; 4) Відчиняється брама фортеці. *Аудіальне*. 1) Короткий форшлаг зіграний на фортепіано по ля-бемоль мажорному тризвуку вгору, приходять у звук ля-бемоль; 2) Кластер в нижній теситурі фортепіано, на натиснутій правій педалі; 3) Тремоло, а потім глісандо вгору на скрипці; 4) Кварта Cis-Fis (що задає нам тон до наступного музичного фрагменту) та удар литаври. *Спосіб використання* – мікімаусинг (музичні інструменти).

[07:01-07:14] *Візуальне*. Турки ведуть зв'язаного Тура. *Аудіальне*. Труби в ансамблі з тромбонами грають тему козаків. *Спосіб використання* – Non-diegetic.

[07:12-07:14] *Візуальне*. Око стріляє з пістоля по мотузкам, якими зв'язаний Тур. *Аудіальне*. Удари/шуми, що зображають звуки пострілів. *Спосіб використання* – мікімаусинг (шуми).

[07:16-07:17] *Візуальне*. Тур забігає в пороховий склад, де ховаються козаки. За ним різко зачиняють двері. *Аудіальне*. Струнні глісандують вгору та спиняються на ударі барабану. *Спосіб використання* – мікімаусинг (музичні інструменти).

[07:19-07:36] *Візуальне*. Спантичени «татари» намагаються розбити двері порохового складу великою колодою. Раптом козаки відкривають двері й «татари» забігають до складу пробиваючи його стіну «на виліт». *Аудіальне*. Мідні духові та ксилофон грають мелодію, побудовану на малих та збільшених секундах, що нагадує

східну. В певний момент ця мелодія трансформується в звуки, що імітують удари по дверях порохового складу. Ці звуки складаються з дробу тарілки та тремоло мідних духових, які уриваються після ривка форшлагом вгору. Фрагмент завершується звуком, що імітує удар та гуркотіння каміння. *Спосіб використання* – мікімаусинг (музичні інструменти) та Non-diegetic.

[07:37] *Візуальне*. Двері порохового складу відчиняються повністю. *Аудіальне*. Флейта грає арпеджіо з чотирьох нот вгору, приходячи в першу долю. *Спосіб використання* – мікімаусинг (музичні інструменти).

[07:40-07:56] *Візуальне*. З дверей порохового складу по черзі викочується три бочки, які щораз далі вибухають, торуючи шлях втечі для козаків. *Аудіальне*. За допомогою мікімаусингу озвучується котіння бочки (вібратор/тремоло низького мідного духового інструмента та удар тарілки) та вибухи (арпеджіо флейти вгору і сфорцандо труб). *Спосіб використання* – Non-diegetic.

[07:57-08:14] *Візуальне*. 1) З дверей викочується бочка, яка не вибухає, а довго котиться аж до корабля; 2) Коли вона докочується, звідти вистрибують козаки та розгортають паруси корабля; 3) Аудіовізуальна фраза закінчується пострілом корабельних гармат. *Аудіальне*. 1) Фортепіано згори вниз грає імпрровізаційні пасажі, зображаючи котіння бочки; 2) За допомогою тремоло фортепіано внизу та кількох яскравих імпрровізаційних звуків вгорі зображається розгортання козаками парусів; 3) Одне різке сфорцандо мідних духових та ударних. *Спосіб використання* – мікімаусинг (музичні інструменти).

[08:15-08:25] *Візуальне*. 1) Оку в голову приходить ідея; 2) Око біжить до однієї з турецьких будівель та забирає там пак тютюну. *Аудіальне*. 1) Один звук соль, зіграний на тромбоні чи тубі, ілюструє раптову ідею Ока. Цей звук соль прямує у звук фа-дієз, з якого починається тема козаків; 2) Флейта і кларнет грають «вертлявий» та рухливий пасаж ілюструючи дріботливий біг Ока. *Спосіб використання* – мікімаусинг (музичні інструменти).

[08:26-08:37] *Візуальне*. 1) Козаки дивляться на тютюн та розбирають кожен собі; 2) Козаки закурюють, а дим від їхніх люльок заповнює екран. *Аудіальне*. 1) Піднесено та мажорно лунає тема козаків; 2) Ансамбль інструментів (ксилофон, фортепіано та духові) грає тему куріння тютюну, подібну до тієї, яку ми чули на [01:48], коли козаки побачили на горизонті дим. Цього разу тема звучить піднесено та переможно. *Спосіб використання* – Non-diegetic.

[08:38-08:52] *Візуальне*. Козаки на кораблі прибувають до кургану, їх зустрічають їхні коні з квітами. *Аудіальне*. Фанфарами звучить розширена версія теми козаків. *Спосіб використання* – Non-diegetic.

[08:52-09:20] *Візуальне*. Око вистрибує з корабля та споряджається зброєю. Козаки стають довкола чану, де з початку епізоду варився куліш. Грай штрикає ножом качку, але виявляє, що вона досі не зварилась. Це комічний момент, що показує, наскільки швидко козаки впоралися з пригодами. *Аудіальне*. В короткий проміжок часу вкладено велику кількість звукових елементів: мікімаусингом музичних інструментів ілюструються рухи Ока, та штрикання Граєм качки; шумовий мікімаусинг зображає булькання води в казані; короткий фрагмент продовження фанфар теми козаків доповнює зібрання козаків довкола казана. *Спосіб використання* – Non-diegetic, мікімаусинг (музичні інструменти, шуми).

[09:20-09:50] *Візуальне*. Фінальні титри. *Аудіальне*. Весело наспівуючи на склад «по-по-по» та під джазовий свінгуючий акомпанемент звучить тема козаків. *Спосіб використання* – Non-diegetic.

Наукова новизна. Вперше запропоновано новий спосіб аналізу звукової складової в українській анімації і проведено такий аналіз на прикладі анімаційної стрічки «Як козаки куліш варили» режисера Володимира Дахна, композитором якої був Мирослав Скорик.

Висновки. Підбиваючи підсумки, можемо ствердити, що це дослідження розкрило раніше не опрацьовану сферу діяльності українських композиторів – їхню роботу над створенням саундтреків до анімаційних фільмів. Проведений аналіз дозволив детально осмислити засоби музичного оформлення, що їх використав Мирослав Скорик, зокрема, застосування лейтмотивів, міккімаусингу, *diagetic* та *non-diagetic music*, що формує аудіовізуальну єдність стрічки «Як козаки куліш варили». Запропонована методологія може бути залучена і до аналізу інших анімаційних фільмів в українському кінематографі, зокрема студії «Київнаукфільм».

Бібліографічний список

- Брюховецька, Л.І. та Канівець, А., 2018. *Українська анімація*. Київ: Фенікс.
- Гуменюк, Т.К. та Тишко, С.В., 2018. Музична культурологія в координатах гуманітарного мислення (до 20-річчя кафедри теорії та історії культури Національної музичної академії України імені П.І. Чайковського). *Часопис Національної музичної академії України імені П.І. Чайковського*, 1(38), сс. 128–139.
- Дивіться, митець! Look, that is the artist!, 2023. *Едуард Кирич – легендарний український художник-аніматор, постановник «Як козаки...» та «Енеїда»*. [Video] Доступно: <<https://www.youtube.com/watch?v=ZYYYss7NdFw>> [Дата звернення 19 травня 2025].
- Крижанівський, Б.М., 1968. *Мальоване кіно України*. Київ.
- Крижанівський, Б.М., 1981. *Мистецтво мультиплікації*. Київ: Радянська школа.
- Островський, О., 2020. *Мирослав Скорик. Музика, що звучить з дитинства*. The Claquers [онлайн] Доступно: <<https://theclaquers.com/posts/3734>> [Дата звернення 9 травня 2025].
- Сасюк, Н., 2019. *Музична складова у голлівудській анімації першої половини ХХ століття*. Магістерська робота. Національна музична академія України імені П.І. Чайковського.
- Шупик, О.Б., 1983. *Мистецтво мультиплікації*. Київ: Наукова думка.
- Chion, M., 1994. *Audio-vision: Sound on screen*. New York: Columbia University Press.
- Finch, C., 1988. *The Art Of Walt Disney: From Mickey Mouse to the Magic Kingdoms*. New York: Portland House.
- Uacartoons, 2012. *Як козаки куліш варили (1967)*. [Video] Доступно: <<https://www.youtube.com/watch?v=OW78Pg5jJHA>> [Дата звернення 19 травня 2025].

References

- Briukhovetska, L.I. and Kanivets, A., 2018. *Ukrainska animatsiia [Ukrainian animation]*. Kyiv: Feniks. (in Ukrainian).
- Chion, M., 1994. *Audio-vision: Sound on screen*. New York: Columbia University Press.
- Dyvitsia, mytets! Look, that is the artist!, 2023. *Eduard Kyrych – lehendarnyi ukrainskyi khudozhnyk-animator, postanovnyk «Iak kozaky...» ta «Eneida»* [Eduard Kyrych is a legendary Ukrainian animator, director of "Like Cossacks..." and "Aeneid"]. [Video] Available at: <<https://www.youtube.com/watch?v=ZYYYss7NdFw>> [Accessed 19 May 2025].
- Finch, C., 1988. *The Art Of Walt Disney: From Mickey Mouse to the Magic Kingdoms*. New York: Portland House.
- Humeniuk, T. K. and Tyshko, S. V., 2018. Muzychna kulturolohiia v koordynatakh humanitarnoho myslennia (do 20-richchia kafedry teorii ta istorii kultury Natsionalnoi muzychnoi akademii Ukrainy imeni P.I. Chaikovskoho) [Music Culturology in the Humanitarian Thinking of Coordinates (to 20th Anniversary of the Chair of Theory and History of Culture at the Tchaikovsky National Music Academy of Ukraine)]. *Chasopys Natsionalnoi muzychnoi akademii Ukrainy imeni P.I. Chaikovskoho*, 1(38), pp. 128–

139. (in Ukrainian).
- Kryzhanivskiy, B.M., 1968. *Malovane kino Ukrainy [Ukrainian animated films]*. Kyiv. (in Ukrainian).
- Kryzhanivskiy, B.M., 1981. *Mystetstvo multiplykatsii [The art of cartooning]*. Kyiv: Radianska shkola. (in Ukrainian).
- Ostrovskiy, O., 2020. *Myroslav Skoryk. Muzyka, shcho zvuchyt z dytynstva [Myroslav Skoryk. Music that sounds from childhood]*. The Claquers [online] Available at: <<https://theclaquers.com/posts/3734>> [Accessed 9 May 2025]. (in Ukrainian).
- Sasiuk, N., 2019. *Muzychna skladova u hollivudskii animatsii pershoi polovyny KhKh stolittia [The Musical Component in Hollywood Animation of the First Half of the 20th Century]*. Master's Thesis. National Music Academy of Ukraine named after P.I. Tchaikovsky. (in Ukrainian).
- Shupyk, O.B., 1983. *Mystetstvo multiplykatsii [The art of cartooning]*. Kyiv: Naukova dumka. (in Ukrainian).
- Uacartoons, 2012. *Yak kozaky kulish varyly (1967) [How the Cossacks cooked kulish (1967)]*. [Video] Available at: <<https://www.youtube.com/watch?v=OW78Pg5jJHA>> [Accessed 19 May 2025].

Стаття надійшла до редакції 19.05.2025 р.

V. Serediuk

ANALYSIS OF UKRAINIAN ANIMATION THROUGH THE LENS OF AUDIOVISUAL UNITY: THE CASE OF «HOW COSSACKS COOKED KULISH»

The purpose of the article is to describe and systematize the sound component of the first episode of the series «How Cossacks...» – «How Cossacks Cooked Kulish». Methodology. A few scientific methods were used to study the ways of realizing the creative ideas of the authors of the animated film «How Cossacks Cooked Kulish». Given that no similar analyses of the musical component in Ukrainian animation have been conducted before, the study was based on an empirical method, which consisted of an auditory analysis of the film's soundtrack. The multidisciplinary nature of the animation genre requires the use of a comprehensive method, which made it possible to analyze all the media that are part of the research object in a holistic way. The historical method made it possible to trace the continuity of artistic techniques from the ideas introduced by Walt Disney. Accordingly, the comparative method allowed us to establish the connection between Disney's discoveries and the decisions of the creators of the animated film «How Cossacks Cooked Kulish». In addition, general scientific methods were used during the research. Scientific novelty. For the first time, a method of analyzing the sound component in Ukrainian animation was proposed. In addition, for the first time, such an analysis was carried out on the example of the animated film «How Cossacks Cooked Kulish» directed by Volodymyr Dakhno and composed by Myroslav Skoryk. Conclusions. A method of analyzing audiovisual unity in Ukrainian animation has been developed and tested. A previously unexplored area of activity of Ukrainian composers – their work on creating soundtracks for animated films – is revealed. A detailed analysis of Myroslav Skoryk's compositional decisions and techniques in the film How the Cossacks Cooked Kulish is made. A few trends that have shaped the popularity of the series «How Cossacks...» are identified.

Key words: Ukrainian animation, audiovisual unity, Kyivnaukfilm studio, How Cossacks Cooked Kulish, Myroslav Skoryk, Volodymyr Dakhno.

УДК 316.77:792(477.64)"2022/2025"